

tudíž také k ochranným a regulačním stavbám, které po jeho derelikci musí býti provedeny na jeho bývalém, nyní opuštěném pozemku proto, že nalézají se v pracovním poli vodního družstva.

Protože účel vodního družstva nemohl by býti dosažen, kdyby ochranné a regulační práce nebyly současně provedeny na pozemku opuštěném, předpisuje § 47., že práce tyto mají býti na opuštěném pozemku provedeny na náklad družstva a na jeho účet též udržovány tak dlouho, dokud pozemek zůstane opuštěn. Ujme-li se později někdo pozemku (okupací), stává se tím nejen vlastníkem pozemku dosud opuštěného, nýbrž i následkem reální povahy členství družstevního ipso facto členem vodního družstva a jest povinen od okamžiku okupace přispívati na udržování, resp. na další zřizování prací ochranných a regulačních dle poměru prospěchu, resp. ceny přisvojeného pozemku. Na původní zařizovací a udržovací náklad, družstvem vynaložený na pozemek, „dokud byl ničí“, dopláceti nemusí.

Případ § 47. bude za nynějších dob zajisté velmi vzácný.

§ 48. Komu patří půda regulací nabytá.

Země a půda, již v mezích staveb upravovacích těmi stavbami přibylo, náleží těm, kteří náklad podniknutí nesou, přece však se má postoupiti půdy této, zaplatí-li se to, zač jest, spoluzemujícím sousedům k žádosti jejich tehdy, když podnikatelstvo jí k lepšímu vysušení a upevnění břehů již nepotřebuje.¹⁾

Tento paragraf řeší vlastně otázku soukromoprávní o nabytí půdy získané regulací a jest doplňkem ustanovení §§ 407.—412. o. o. z., jednajících o nabytí ostrovů, opuštěného řečiště, alluvia a avulsia, tudíž o nabytí půdy, získané přirozeným tokem vodním. V § 48. rozřešena jest však otázka, komu patří půda (pozemek), získaná pracemi regulačními, tudíž umělou prací, a vyslovena zde přirozená zásada, že půda regulací získaná patří tomu, kdo regulaci

¹⁾ Moravský vodní zákon zní pouze: „Země a půda, již v mezích staveb upravovacích těmi stavbami přibylo, náleží těm, kteří náklad podniknutí nesou.“ (Neobsahuje tudíž dodatku ve prospěch sousedů.)

provedl, tudíž tomu, kdo o získání půdy, vyrvání půdy řece se přičinil.

Regulací může býti půda získána buď tím, že dosavadní koryto vodního toku jest na jiné místo přeloženo a tím vodní tok zkrácen, upraven aneb tím, že provedením úpravy břehů naplavena bude zem k upraveným pozemkům pobřežním.

Podmínkou použití § 48. jest nejprve, aby jednalo se o regulaci vod veřejných. Na soukromých vodách může býti prováděna regulace jen z vůle neb se svolením vlastníka, jemuž přirozeně půda regulací získaná náleží, protože patřilo mu i koryto vodního toku, které provedenou regulací bylo vysušeno. Jednalo-li by se snad o provedení regulace na soukromé vodě proti vůli vlastníka, tedy cestou expropriace, bude expropriační nález obsahovati určení, komu získaný pozemek případně, resp. bude reprodukovati dohodu, v té věci snad mezi expropriatem a expropriantem uzavřenou.

Nezáleží na tom, zda regulace, kterou byl pozemek získán, byla výhradním účelem podniku, nýbrž zda snad byla jen vedlejším jeho cílem. Pro použití § 48. jest pouze třeba, aby pozemek získán byl regulací, ať již regulace provedena byla samostatně aneb pouze co důsledek jiných vodních staveb, které měly za účel buď využití vodní síly neb ochranu břehů.

Vyžaduje se však, aby podnikatel, který na získanou půdu činí nárok, skutečně také regulaci vlastním nákladem prováděl, třeba za přispění země nebo státu. Je-li více podnikatelů, patří získaná půda všem, kteří na celý podnik, nikoli snad jen na část bezprostředně se získaným pozemkem sousedící přispívali, resp. přispěti mají, a to dle poměru vynaložených nákladů. Jest tudíž získaná půda dle tohoto poměru společným vlastnictvím všech účastníků, kterým jest ponecháno, aby se dohodli buď o společném obhospodařování neb zcizení této půdy aneb aby se o půdu tu rozdělili, ovšem teprve pak, až podnik aspoň v přilehlé partii bude zcela dokončen a nebude třeba půdy získané k lepšímu vysušení a upevnění břehů. Jest lhostejno, kým byla regulace provedena, zda veřejnou korporací (státem, zemí, okresem, obcí), neb vodním družstvem neb jednotlivcem.

Získaná regulací půda připadá podnikateli ipso iure již tím, že regulaci svým nákladem provedl a že regulací získán byl pozemek. Není třeba odevzdacího aktu. K zápisu vlastnictví do knihy pozemkové jest třeba pouze deklaratorního výroku vodoprávního úřadu, konstatujícího splnění obou právě zmíněných podmínek.

Nabývací právo podnikatelovo omezeno jest (na Moravě však nikoli!) však zákonem v tom směru, že získanou půdu, pokud jí není třeba k lepšímu vysušení a upevnění břehů, musí podnikatel postoupiti za obecnou její cenu spoluzemským sousedům, žádají-li o to.

Oprávnění k nároku tomuto jsou majitelé sousedních pozemků a to pozemků bezprostředně mezujících. Je-li více sousedů, má každý nárok na část získané půdy a to dle délky společných hranic jeho pozemku a pozemku získaného. Důvodem tohoto nařízení jest pouze důvod hospodářský, ježto zpravidla získaná půda vzhledem k svému tvaru a špatnému k ní přístupu nemůže býti jiným než sousedem obhospodářována nehledě ani k té okolnosti, že provedenou regulací dosti často bývají tito sousedé zbaveni přímého přístupu k vodě, čímž utrpí podstatnou újmu na svých zájmech hospodářských.²⁾

Sousedé mají však dle § 48. nárok na půdu regulací získanou teprve pak, když podnik, t. j. vlastní regulace, nepotřebuje půdy k lepšímu vysušení a upevnění břehů, zač možno zajisté považovati i osázení břehů stromy neb křovinami, aby břeh nebyl vodou podrýván. Z toho plyne, že sousedé mohou nárok svůj uplatňovati teprve tehdy, až regulace buď vůbec neb aspoň v dotyčném úseku zcela jest dokončena.

Odškodné rovná se dle znění zákona „ceně, zač pozemek jest“, čili obecné ceně pozemku, nikoli tudíž ceně jakkoli přednostní.

Dlouho kolísala praxe v otázce kompetence. Společátku klonila se praxe k názoru, že jedná se v případě § 48. o otázku čistě soukromoprávní, doplňující ustanovení §§ 407.—412. o. o. z., k jejímuž vzniku dalo veřejné právo pouze podnět.

²⁾ Srov. Budw. 11223 A ai 1916.

Správní soud judikátem Budw. č. 7798.A postavil se zcela rozhodně na stanovisko, že předpis § 48. náleží do odboru práva veřejného a že tudíž subjektivní práva z tohoto předpisu odvozovaná jsou právy veřejnými, podléhajícími výlučné kompetenci politických úřadů. (Pantůček.)

Z toho plyne, že vodoprávní úřad jest výlučně oprávněn vysloviti se o tom, zda půda byla regulací získána a zda splněny jsou podmínky pro její připadnutí podnikateli, dále, že výlučně rozhoduje o nárocích sousedů na získaný pozemek, leč že pouze dle § 87. provisorně stanoví odškodné za postoupený pozemek sousedům, neboť nejsou-li ta neb ona strana s výší odškodného spokojeny, mohou žádati za definitivní určení výše odškodného soudem.

§ 49. Donucovací práva propůjčená vodním stavbám, prováděným ve veřejném zájmu.

1. *Podniknou-li se stavby k ochraně, k upravování břehů, k vysušování půdy a jiné stavby vodní k veřejnému dobrému, mají býti postoupeny potřebné části půdy a země a jiné nemovitosti, díla, přístroje a jiné zařízení, aneb má býti povolena potřebná služebnost; v obou případech sluší dáti za to přiměřenou náhradu.*

2. *Vodovody a průplavy mohou také bez povolení těch, či jsou, a kdož právo vody z nich užívati mají, býti přeloženy, žádá-li toho veřejné dobré a nevzejde-li tím nebezpečství tomu, k čemu vodní přístroj byl zřízen. Náklad nesou ti, kdož přeložení podnikli.*

3. *Jest-li stavivo, jehož k takové vodní stavbě, k veřejnému dobrému podniknuté jest potřeba, na pozemcích, jež se stavbou ochraňují, má jich vlastník k tomu za přiměřenou náhradu postoupiti.*

Ustanovení § 49. propůjčuje expropriační oprávnění, sahající dále než expropriační dle §§ 28. a 32. a to podnikům, prováděným ve veřejném zájmu či v zájmu „veřejného dobra“. Ten možno předpokládati vždy, není-li prováděný podnik určen v zájmu jednotlivcově, nýbrž má-li sloužiti aspoň širšímu okruhu obyvatelstva. O tom, zda jest v daném pří-